

«Omkostningene ved å bygge ut ny vannkraft er for høye både i økonomiske termer og i forhold til naturvernet.»

LEDER I TRØNDERAVISA.

Innhold:

Regnskogen slo ut "riksklysa"

Det første NRK-programmet fra regnskogen i Brasil hadde hele 620 000 seere. Regnskogsfondets Lars Løvold og Yanomami-indianerne slo til med den rene utklassingen mot sport på TV2 og Robinson på TV3.

• side 5

Dystre optimister på jordas vegne

N&M Bulletin har loddet stemningen i sju norske miljøorganisasjoner foran årtusenskiftet. De fleste er klare i sin dom: Det vi gjør de nærmeste åra blir avgjørende for det tredje årtusen.

• side 6-7

Miljøavtale kan stoppe gasskraften

Norge har skrevet under en ny avtale om langtransportert forurensning. Avtalen innebærer at Norge må gjennomføre kraftige reduksjoner i NO_x-utslippene. – Avtalen gjør utbygging av gasskraftverk mindre aktuelt enn noensinne, mener Naturvernforbundets Lars Haltbrekken.

• Side 8

Vil pumpe olje på Svalbard

Russerne vil starte leteboring etter olje på Svalbard. Trust Artikgukol har fått tillatelse til å bore brønner i området ved den nedlagte gruvebyen Pyramiden.

• side 11

Naturvernforbundet får kjeft i Finnmark

– Pasvikdalen er et flott naturområde som fortjener vern. Jeg skjønner ikke at Naturvernforbundet vil slippe et multinasjonalt gruveselskap inn i området, sier Audun Lona i Samenes Folkeforbund. (Foto: Tor Kjetil Kristoffersen, Sagat)

Naturvernforbundet i Finnmark møter krass kritikk fra Samenes Folkeforbund. Miljøorganisasjonen har sagt ja til at gruveselskapet Kenor kan etablere seg i Pasvikdalen, uten at sakspapirer med dokumentasjon om prosjektets miljøkonsekvenser foreligger.

– Useriøst. Jeg skjønner ikke at de har mage til å komme med en slik uttalelse, sier Audun Lona i Samenes Folkeforbund.

– Vi er ikke mot gruedrift så lenge utvinningen ikke kommer i konflikt med verneverdig natur eller andre verneverdige ting, sier Jan Wengen, styremedlem i Naturvernforbundet i Finnmark.

• side 4

Myndighetene maktesløse mot Sellafield

Nordiske myndigheter har flere ganger prøvd å få britiske myndigheter til å skjønne at radioaktive utslipp til Nordsjøen er uakseptabelt. Forsøkene har mislyktes, og resultatet kan spores i fisk, sjødyr og tare langs norskekysten. Den radioaktive stoffet

technetium finner du i alt fra kolje til kråkebolle. I et siste forsøk har miljøvernminister Guro Fjellanger bedt norske kommuner og fylkeskommuner om hjelp via Dagsrevyen. Men kommunene kjenner knapt nok til problemet, og har lite å bidra med.

• side 3

Natur & miljø Bulletin

utgitt av Norges Naturvernforbund

Redaktør: Tom Erik Økland

Redaksjon: Jens Petter Toldnæs,
Kristian Jahre

Adresse: Postboks 342
Sentrum, 0101 Oslo.

Besøksadresse:
Skippergata 33

Tlf: 22 40 24 00.

Faks: 22 40 24 10.

Direkte: 22 40 24 + 25 (Økland),

23 (Toldnæs), 24 (Jahre)

E-post: redn@online.no

Neste utgave: 14.1.2000.

Abonnement:

199/år (privatpersoner),
500/år (bedrifter)

Annonser: Tlf: 23 12 20 70.
Faks: 23 12 20 71.

Trykking: GAN Grafisk AS.
Trykkes på 100% resirkulert papir.

Norges Naturvernforbund:
Samme postadresse som N&M
Bulletin.

Web: <http://www.naturvern.no>

E-post: naturvern@naturvern.no

fagpressen[®]

Mange hundre strålende årtusener

Technetium-torsk til julemiddag? Strålende suppe av sei og sjøkreps på andredagen? Radioaktiv rokke på nyttårsaften? Mulighetene til velsmakende middager fra vårt gigantiske kystspiskammer er mange. Men du får med deg noe på kjøpet når du lager sjømat fra norskekysten. Du får med deg noen små doser stråling. Fra Sellafield-anlegget på den engelske vestkysten. Ikke mye, riktignok, kanskje så lite at det ikke en gang er helseskadelig. Men det er noen technetium-atomer i fiskesuppa di. Det kan du banne på.

Det finnes knapt nok noe som er verre enn radioaktiv forurensning. Men en ting er garantert verre: At politikere ikke gidder å gjøre noe med problemet. Sellafield-anlegget slipper ut radioaktivitet fordi de ikke har renseteknologi som kan ta technetiumet. Den kan tidligst være skapt om fem-seks år. Men engelske myndigheter har ikke en gang kommet med et eneste krav om technetium-rensing. Mye tyder på at de heller ikke kommer til å gjøre det.

I mellomtiden får British Nuclear Fuel, eieren av Sellafield-anlegget, lov til å slippe ut 90 terra-becquerel per år. Engelske myndigheter har kun bidratt med å senke utslippstillatelsen fra 200 til 90 terra-becquerel. På tross av at Sellafield kun har sluppet ut mengder i den størrelsesordenen i 1995. Ellers har utslippene stort sett holdt seg under 90-tallet. Engelske myndigheters regulering av utslippsgrensen er med andre ord lite verdt.

Hjemme i Norge har miljøvernminister Guro Fjellanger nærmest gitt opp kampen mot Sellafield-utslippene. I forrige uke oppfordret hun norske kommuner og fylkeskommuner til å protestere mot utslippene. Hun har ikke kommet noen vei med sine britiske kolleger. Utslipet blir litt pinlig. Å overlate problemstillingen til folkevalgte langs norskekysten er strengt tatt ikke en miljøvernminister verdig. Det er hennes departementet som styrer miljøpolitikken på det nasjonale og internasjonale plan. Ikke kommunestyret i Flekkefjord.

Så et lite tankekors til den etter hvert så opphåusede tusenårsfeiringen: I det øyeblikk skålen for de to første tusenårene i vår tidsregning utbringes, så tenk på at om fattige 231 000 år er technetiumet langs kysten vår halvert. Men ikke mer.

enøk-senteret
TROMS

Enøk NORD i nye klær! Vi er etablert som regionalt enøk-senter i Tromsø med gratis telefonnummer

800 49003

og fra 21. november 1999 har vi følgende besøksadresse:

Grønnegata 80 (ved siden av Fokus Kino) i Tromsø

Ring oss, og vi hjelper deg i gang med å spare penger på strømregninga. Vi utfører gratis enøk-analyse. Gratis? Ja, for som kjøper av elektrisk energi har du betalt for vår tjeneste likevel - så hvorfor ikke ringe og hente varen du har betalt for?

Start miljøarbeidet hjemme
Kildesortering
nytter!

Norge maktesløse mot forurensning fra Sellafield

Nordiske myndigheter har ved gjentatte anledninger forsøkt å få England til å kutte utslippene av det radioaktive stoffet technetium-99 fra renseanlegget i Sellafield på Englands vestkyst. Så langt har dette vært til liten nytte.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Anlegget i Sellafield er et renseanlegg for radioaktivt avfall. I 1994 tok man i bruk et nytt behandlingsanlegg for flytende atomavfall. Anlegget kan imidlertid ikke rens technetium. Det giftige radioaktive stoffet har en halveringstid på 213 000 år.

Det vil i praksis si at technetium blir sluppet ut i havet og blir der. Utslippene følger havstrømmene opp igjennom Irkesjøen og runder nordspissen av Skottland før de setter kurs for norskekysten. Denne reisen tar omlag to år.

Utslippene kan spores langs hele norskekysten fra Hvaler til Tromsø. Den radioaktive forurensningen finnes i fisk, skalldyr tang og tare. Norske myndigheter har, i samarbeid med sine nordiske kollegaer, forsøkt å få britene til å stanse utslippene, men har så langt ikke lykket.

Vi besitter selvsagt ikke noe direkte virkemiddel for å stoppe disse utslippene, og vi forsøker derfor å påvirke britiske myndigheter, bl.a. gjennom felles nordiske hendelser om saken og gjennom samarbeidet under OSPAR-konvensjonen om forurensning av det nordøstlige

Atlantehavet, sier førstekonsulent Fredrik Theisen i Miljøverndepartementet, til N&M Bulletin

Britene bestemmer

Konkret ønsker de nordiske landene at det radioaktive avfallet fortsatt skal lagres på land inntil egnet renseteknologi er tilgjengelig. Ifølge British Nuclear Fuel som

eier og driver Sellafield-anlegget kan slik teknologi være klar om fem-seks år.

Det har i lengre tid foreligget et forslag til nye utslippsgrenser for Sellafield. For technetium er utslippsgrensen foreslått redusert fra 200 til 90 terrabecquerel. Det vil imidlertid ikke si at de faktiske utslippene blir redusert. Utslippene i 1997 var på 84 terrabecquerel, altså lavere enn den nye utslippsgrensen. Det betyr at utslippene kan fortsette på dagens høye nivå. Britiske myndigheter har heller ikke satt noen frist for når renseteknologi for technetium skal være installert.

Technetium er et farlig radioaktivt stoff, men mengdene som kommer inn til Norskekysten er

små. Så langt er det ikke påvist at forurensningen fra Sellafield kan skade mennesker i Norge, men det er mye usikkerhet knyttet til denne forskningen.

Radioaktiv norsk mat?

Den som kan bli skadelidende er imidlertid norsk fiskeri- og oppdrettsnæring.

Dersom markedet danner seg et inntrykk av at norsk sjømat er radioaktiv kan det være svært negativt for norsk fiskeri-, tang- og tarenæring, sier Theisen.

Theisen viser til dumping av radioaktivt avfall i Barentshavet på 90-tallet.

Da reagerte markedet på rykter om forurensning på tross av at det knapt var målbare verdier i miljøet.

Kystkommunene kjenner lite til problemet

Guro Fjellanger oppfordrer norske kommuner til å protestere mot de radioaktive utslippene fra Sellafield i England. Utslippene kan måles langs hele norskekysten. Den kommunale interessen er det derimot vanskelig å måle.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Det var i et intervju på Dagsrevyen i forrige uke at miljøvernminister Guro Fjellanger oppfordret norske kyst- og fylkeskommuner til å protestere mot utslippene fra Sellafield. Bakgrunnen er at norske myndigheter ikke har klart å påvirke sine britiske kollegaer til å stoppe den radioaktive forurensningen som kan måles i dyr og planter langs hele norskekysten.

somhet, kunnskap og interesse rundt dette problemet blant kystkommunene i Norge.

I Flekkefjord er fiske og havbruk viktige inntektskilder. Radioaktiv forurensning av havet er derfor svært negativt. Likevel har temaet aldri vært på dagsorden. Dette bekreftes av miljøvernsef Inge Ryen. En liten ringerunde avslører at Flekkefjord ikke er alene

Nei, dette har vi aldri vært borte i, sier miljøvernsef Kåre Stangeland i Egersund.

Leste om det i avisen

Jeg har så vidt lest litt om det i avisen, sier Johan Eriksen ved teknisk etat i Sveio.

Nei, dette har ikke vært diskutert hos oss, sier miljøvern-konsulent Toralf Otnes i Flora kommune.

Han bekrefter at havbruksnæringen er viktig i Flora og dersom radioaktive forurensninger blir gjenfunnet i matfisk eller smolt er dette naturligvis svært betenkelig.

Kan ikke saksbehandle fordi det har vært på tv

Heller ikke i Harstad har man diskutert radioaktiv forurensning.

Vi er en tradisjonell fiskerikommune. At miljøvernministeren kommer med en slik oppfordring er vanskelig å forholde seg til. Vi kan ikke godt saksbehandle ting bare fordi det har vært på TV, sier miljøvernleder Tone Heggen Larsen.

▼ fakta

- Technetium er et metallisk, radioaktivt og kunstig fremstilt grunnstoff.
- Technetium kan fremstilles i 20 forskjellige isotoper

Kilde: Natur- og miljøleksikon

Samer reagerer med avsky mot Naturvernforbundet

Naturvernforbundet i Finnmark har valgt å ikke si nei til selskapet Kenors planer om å starte gruvedriving i Pasvikdalen. Samiske interesser reagerer med avsky.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Naturvernforbundet i Finnmark har i en årrekke drevet klappjakt på absolutt alt som medfører inngrep i naturen. Nå velger de plutselig å ikke si nei til et multinasjonalt selskap som vil starte gullutvinning i et av Finnmarks vakreste naturområder. Det er for meg helt uforståelig, sier Audun Lona, politisk sekretær i Samenes Folkeforbund.

Organisasjonen er av de største interesseorganisasjonene for samer, med omtrent 1200 medlemmer. Lona har jobbet sterkt mot utnyttning av mineralressurser i Finnmark.

Ikke konsekvensutredet
Kenor har allerede drevet lete-

virksomhet etter gull i Pasvikdalen, og skal ha funnet en drivverdig forekomst. Men foreløpig er det ikke søkt om tillatelse til drift på funnstedet. Dermed er heller ikke miljøkonsekvensene for virksomheten vurdert.

Den kjensgjerningen gjør Naturvernforbundets uttalelse vanskelig å forstå. En ting er at organisasjonen kan komme med en mening etter at man har dokumentert hva virksomheten faktisk vil innebære. En helt annen ting er det at man sier ja til Kenor uten at man vet noe som helst om skadevirkningene. Det virker lettvinnet, mener Lona.

Han synes også at Naturvernforbundet burde vente med å ta stilling til gruvedrivingen, siden Samerettsutvalgets innstilling ikke er ferdigbehandlet, og man dermed ikke har fastslått

hvem som har rettighetene til jord og vann i Finnmark.

Pasvikdalen rommer blant annet nasjonalparken Øvre Pasvik. Ifølge Lona skal Kenors leteområde ha vært bare noen kilometre fra denne nasjonalparken.

Jeg regner med at Naturvernforbundet i Finnmark kjenner Pasvikdalen. Og hvis de gjør det, burde de ikke si ja til noe som helst i området. Pasvikdalen er villmark nesten helt uten inngrep, sier Lona.

– Ikke ubetinget

Jan Wengen, styremedlem i Naturvernforbundet i Finnmark, understreker at organisasjonen ikke har sagt et ubetinget ja til Kenors gullgruveplaner.

Poenget er at vi ikke har noen innvendinger mot virksomheten så lenge den ikke kommer i konflikt med verneverdig natur eller verneverdige ting, sier Wengen.

Samenes Folkeforbund mener også at Naturvernforbundet ikke burde gi et slikt signal før Samerettsutvalgets innstilling er ferdigbehandlet. Er du enig?

Nei, eiendomsretten til vann og jord skal ikke vi ha noen mening om. Vår oppgave er å verne om naturen, det vil si at vi skal være mot all ødeleggelse av naturen, uansett hvem som står bak.

Kjenner Naturvernforbundet i Finnmark til Kenor, selskapet som vil starte gullgruvedriving?

Nei, jeg vet ingenting om selskapet. Det er faktisk første gang jeg hører navnet nevnt.

Stoppet Rio Tinto Zink

I 1994 var blant annet Naturvernforbundet med på å forhindre det multinasjonale gruveselskapet Rio Tinto Zink fra å etablere seg i Finnmark.

Er det ikke da betenkelig at man nå ikke er like konsekvente i forhold til gruvedriving?

Personlig mener jeg at det ikke var Naturvernforbundet,

men enkeltpersoner innen organisasjonen, som jobbet mot Rio Tinto Zink. Disse ville forhindre etableringen ut fra selskapets internasjonale rykte. Det blir å tenke politikk framfor miljøvern, noe som vi ikke ønsker, sier Wengen.

Vil det si at det er uvesentlig for Naturvernforbundet i Finnmark at et multinasjonalt selskap har et dårlig rykte på seg?

Nei, det er det ikke. Et slikt selskap må det stilles svært strenge krav til før de får slippe ut i naturen.

– Et hån mot lokalbefolkningen

Audun Lona i Samenes Folkeforbund mener Naturvernforbundet i Finnmark håner lokalbefolkningen ved sin oppførsel.

Organisasjonen forfekter et syn hvor snøscooterkjøring fremdeles er veldig farlig, samtidig som det er greit å slippe et multinasjonalt gruveselskap løs i uberørt natur. Det er en merkelig måte å jobbe på, sier Lona.

Jan Wengen er ikke enig.

Nei, vi er ikke kategorisk mot snøscooterkjøring. Vi er mot kjøring som kun bunner i fornyelse, men har aldri vært mot kjøring knyttet til reindriftens næringsvirksomhet.

Samenes Folkeforbund mener Pasvikdalen har så mye urørt natur at ingen ny virksomhet burde slippes inn i området. Har Naturvernforbundet i Finnmark et annet syn?

Vi har store områder i Pasvik hvor det tidligere har vært drevet gruvedrift. Jeg ser ikke noen grunn til å nekte andre å drive gruvedriving i samme området, bare fordi man skal utvinne gull i stedet for jern. Samtidig må jeg understreke at vi vil gå mot selskapet hvis det viser seg at utvinningen er tenkt lagt til de øvre delene av dalen, der det er mye urørt natur.

Regnskog knocket Robinson

“Det tredje årtusen - til livets pris”, NRKs programserie fra regnskogen, er i ferd med å bli en stor seersuksess.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Kanskje er avstanden mellom Brasils regnskoger og de norske virkeligheten i ferd med å krympe. I det første programmet i serien “Det tredje årtusen - til livets pris” fulgte 620 000 mennesker Regnskogsfondets leder Lars Løvold på hjertelig besøk hos Yanomami-indianerne.

Det vil, på TV-språk, si en rating på 17, som indikerer at

programmet ble sett av 17 prosent av befolkningen over 12 år. Programmet ligger dermed suverent foran alle dokumentarprogrammer som ble sendt den aktuelle uken og slår i tillegg Robinson-programmet til TV3 og selveste Sportsrevyen så det suser.

Slått av håndballjentene?

Veldig hyggelig, men det var ikke fullt så mange seere på de to neste programmene. Det tror vi har med håndball-VM å gjøre. Vi

NRK og TV2 satser på natur

Også i det neste århundre vil vi kunne sitte i godstolen og lære om sjøkneleers forplantning og gnuens beltevaner.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Hele året gjennom sender NRK naturprogrammer. Ett i uken minst. Hans Chr Alsos har sett de fleste. Han har også sett hvordan denne programtypen har forandret seg i de senere år.

Før kunne vi lage 50 minutter om ekorn. Det går ikke lenger. Programmene er etter hvert blitt mye mer sofistikert innholdsmessig, fototeknisk, fortel-

lerteknisk og dramaturgisk, sier han til N&M Bulletin.

Ikke minst har de norskproduserte programmene tatt elgsteg framover når det gjelder kvalitet.

I forrige uke vant det norske programmet “Fjellnorges dyreliv i fare” en internasjonal pris. Seks av sju norske programmer gikk til finalen blant 250 deltagere. Det skjedde aldri tidligere, sier Alsos.

Målet for NRK neste år er å sende minst et norskprodusert naturprogram hver uke.

er svært spent på oppslutningen neste søndag, sier prosjektleder Arild Hagen.

Praktfullt fotografert

Hagen tror det er flere grunner til at programmet er godt motatt.

Serien er praktfullt fotografert av Arne Nævre. Det har heller ikke vært spart på ressursene for å få gode bilder. Helikopter og brannbilkran er blant de virkemidlene vi har hatt i sving for å få kvaliteten best mulig.

I tillegg har NRK forhåndsreklamert for serien ti ganger før sendestart, noe som utvilsomt har fått folk til å få lyst til å se dette. Jeg tror også serien har vakt oppsikt med sin originalitet, sier han.

I tillegg vil vi forsøke å plukke det beste internasjonalt og satse på enkelte samproduksjoner med Norden og noen andre land. Utpå nyåret kommer det blant annet to timer om naturen i de baltiske land, sier han.

TV 2 satser “wildlife”

Det er stor forskjell på hvordan NRK og TV2 satser med hensyn til naturfilmer. TV2 sender sitt faste program Globus 2 hver søndag og her er det internasjonale programmer som gjelder.

Vi har gjort et bevisst valg og havnet på programmer av “wildlife” og “safari”-typen, sier Birgitt Eie i TV 2.

Slik scorete regnskogsprogrammet:

KANAL OG PROGRAM	RATING
TV2 SportXtra Super G	7 %
TV3 Robinsonekspedisjonen	8 %
TV Norge Høy på pæra	6 %
NRK 1 Det tredje årtusen	17 %

Sammenligning med programmene som ble sendt samtidig på andre kanaler. Ratingen representerer antall prosent av befolkningen over 12 år som så programmet.

Dokumentar-tv tar av

Tall fra NRK viser at dokumentarsendinger har en svært høy seerprosent. Ikke minst det populærvitenskapelige programmet Schrødingers Katt. Det er likevel ingen som slår “Det tredje årtusen”:

PROGRAM	RATING
Brennpunkt	11,6
Schrødingers Katt	15,2
Det tredje årtusen	17,0

Ratingen representerer antall prosent av befolkningen over tolv år som så programmet.

Glad i natur-TV

Nordmenn er utvilsomt glad i natur-tv. “Det tredje årtusen - til jordas pris” er et utradisjonelt sådant. Programmet trekker linjer mellom kontinentene og setter søkelys på problemer som gjelder oss alle som verdensborgere.

Også sammenlignet med naturserier som er sendt tidligere ser dette ut til å slå godt an.

Ja, BBC-programmet “Dyrernes sanser” som vi sendte tidligere var svært godt likt, likevel hadde ikke serien høyere rating enn 12 på det høyeste, og denne serien har foreløpig nådd 17, sier Hagen.

Fem ganger “Verdt å vite”

P1s populærvitenskapelige program “Verdt å vite” er blitt så populært at NRK velger å femdoble sendetiden.

Radioens svar på “Schrødingers katt”, P1s “Verdt å vite”, femdobler sendetiden neste år.

Vi øker fra en sending hver søndag til fire ukedager pluss søndag fra og med januar, sier journalist Arild Hagen i programmet.

Ifølge Hagen er det et stort spekter av mennesker som hører på “Verdt å vite”.

Vi vet ikke all verden om dette, men ut fra tilbakemeldinger og innsendte oppgaver har jeg et inntrykk av at lytterne er ganske forskjellige folk med en liten overvekt av akademikere, sier han.

Hagen mener at dokumentarprogrammenes suksess gjenspeiler en ny bølge.

Det er mulig det har med årtusenskiftet å gjøre. Et eller annet gjør at seere og lyttere vil ha program som får dem til å reflektere, sier han.

Sjekk våre miljør@ker:

NORGES BONDELAC

Fakta og nyheter fra norsk landbruk:

www.bondelaget.no

www.sas.no

ROGALAND ENØK

www.rogaland-enok.no

– Tøffere miljø-klima

Leder i Norges Naturvernforbund, Erik Solheim, spår et tøffere klima i miljødebatten.

– Den rike majoritet markerer med stadig større styrke at den er på kollisjonskurs med den fattige minoritet. Sammenbruddet i WTO-forhandlingene er et eksempel. Jeg tror vi vil få se mange lignende konflikter i tida som kommer, sier Solheim.

Han aner at interessen for miljøspørsmål igjen er på stigen, de kurs, men understreker at utviklingen ikke går på miljøskinner.

– Utfordringa for organisasjoner, aktivister og myndigheter blir å røve tilbake den makta som er forsvunnet inn i bedriftsstyre-

nes rom. Det politiske styringsbehovet globalt øker, samtidig som styringsevnen minker, framholder forbundslederen.

Noe overnasjonalt miljøorgan med mulighet til overstyring av nasjonale interesser, har Solheim liten tro på.

– Naturloven tilsier at avstanden mellom styrende og styrte ikke bør bli for stor. Vi må ikke glemme alt miljøbevegelsen har fått til de siste 20-25 åra. Men samtidig har nye problemer dukket opp. Selv om mange nå etterlyser miljøorganisasjoner med mer avgrenset virkefelt, tror jeg Naturvernforbundet har og vil ha en viktig rolle å spille som folkemobilisator, sier Erik Solheim. ■

Aktiviserer medlemmene

Verdens Naturfond/WWF Norge tror den største utfordringen framover blir å holde fokus på miljøvern.

– Vi må innse at miljøvern ikke er så sexy som det var for bare få år siden. Det viser medlemstallene. Målet nå blir å vise til at det vi har gjort har gitt resultater, og å aktivisere medlemmene våre, mener WWF Norges administrasjonssjef, Frode Løvik.

At det neste årtusen vil by på

kriser, er Løvik ikke i tvil om, men han håper at krisene har gjort og vil gjøre oss klokere.

– Spørsmålet er: Skal man være realist eller pessimist? Befolkningssøkningen, mangelen på drikkevann... Problemene står i kø. Men forhåpentligvis vil verden om 100 år, være en verden som har lært, håper Løvik.

WWF Norges overordnede mål står uansett fast: Å bevare det biologiske mangfoldet og gi framtidige generasjoner en planet de kan leve på. ■

– Vi må tro på mirakler

Framtiden i våre hender skisserer opp tre hovedutfordringer i det kommende årtusen.

Forskjellene mellom fattig og rik må ikke økes, utryddelsen av arter må stoppes og klimabalansen ikke endres.

– Jeg er lei for å si det, men per i dag går alt i gal retning. Det

viktigste blir å orke å se det i øynene. For på sikt tror jeg vi blir tvunget til å gjøre noe, sier informasjonsleder Steinar Lem.

Hans spådom er at verden om 100 år enten vil være preget av miljøkatastrofer, krig og en liten, styrtrik minoritet, eller av en økologisk skadet klode med ny, miljøforbedrende teknologi og

Miljøbevegelsen er dystre optimister foran tusenårsskiftet

Miljøorganisasjonene i Norge er dystre optimister på vegne av vår pasient Jordkloden. Hva som skal til for å helbrede kloden er de uenige om, men de samtykker i at de kommende åra blir avgjørende for pasientens skjebne.

N&M Bulletin
KLAUS TVEDT

N&M Bulletin har på tampen av årtusenet sjekket sju norske miljøorganisasjoners visjoner og spådommer for de neste 100 årene. Bildet de tegner av miljøsituasjonen er dystert. Likevel tillater ikke miljøvernere seg å være pessimister.

– Hvor enn dystre framtidsut-

siktene er, må vi tro på mirakler, uttaler Steinar Lem i Framtiden i våre hender.

Ingen av de spurte tror vi kan unngå miljøkriser, men de tror det er mulig å redde kloden fra den definitive undergang.

Enige i mye

Miljøorganisasjonene er enige i at:

- Veksten i den rike delen av

verden ikke kan fortsette.

- Fattigdommen må avskaffes.
- Utslippene av klimagasser må reduseres.
- Biologisk mangfold må sikres.
- Miljøbevegelsen ikke har utspilt sin rolle.

Og lista er sikkert ganske mye lenger. Det er ikke årsakene til problemene man først og fremst krangler om, men hvordan man skal løse dem.

Bellonas Rune Haaland mener eksempelvis at et FN med utvidede fullmakter i rollen som miljøregime, kan være en løsning på mange globale problemer. Framtiden i våre hender ser også for seg overnasjonale styringsorganer. Naturvernforbundets leder Erik Solheim tror derimot på nasjonalt samarbeid over landegrensene.

Har makt

At miljøbevegelsen har fått gjennomslag for mange av sine standpunkter, er de fleste enige om.

– Vi står overfor enorme utfordringer, men vi ser at det vi gjør nytter. Vi har fått en Kyoto-avtale, vi har mange gode løsninger og vi er optimister, konstaterer Natur og Ungdom-leder Einar Håndlykken.

– Vi har også fått en til en Bern-konvensjon og en Rio-avtale. Det viser at det går an å nå fram med argumentasjon og opplysning, mener Erik Solheim.

Så gjenstår det å se hvor lenge miljøorganisasjonene må kjempe. Rune Haaland mener Bellona vil være lagt ned i løpet av de nesten 1000 åra. ■

– Må skape motstand på grasrota

Verdens regnskoger raseres i høyt tempo. Regnskogsfondet går inn i neste årtusen med dårlig tid.

– I dag har vi fokus rettet hovedsaklig mot Sørøst-Asia, spesielt mot Indonesia og Malaysia, hvor det skjer omfattende regnskogsødeleggelser, og hvor vi har få år igjen å gjøre ting på, sier daglig leder i Regnskogsfondet, Lars Løvold.

Han mener lokal motstand er avgjørende for at utviklingen skal snus:

– Det er aldri lokale krefter som står bak ødeleggelsene, men folk utenfra som ser muligheten for økonomisk gevinst. Derfor er det avgjørende å skape motstand på grasrota, og jobbe for at denne motstanden blir hørt og tatt på alvor.

Regnskogsfondet er vant til å se ting i langsiktig perspektiv. Løvold peker på det paradoksale i at det som naturen har brukt millioner av år på å frambringe, er i ferd med å forsvinne på noen tiår.

– Det vi gjør nå er avgjørende for om det biologiske og kulturelle mangfoldet kommer til å bli utarmet i det tredje årtusen. Vi tror faren for det er stor, framholder han.

Regnskogsfondet etterlyser blant annet økt fokus på urbefolkningenes rettigheter, og en økt satsning på og samordning av norsk bistands- og utenrikspolitikk. Regnskogsfondet bidrar sjøl med økt prosjektsatsning. Tjue millioner er satt av til internasjonale regnskogprosjekter neste år. ■

Haaland håper på Bellonas endelikt

Rune Haaland, en av dem som var med å stifte Miljøstiftelsen Bellona, utroper neste årtusen til organisasjonens siste.

– Jeg håper miljøproblemene vil være løst innen den tid, at det

ikke vil være behov for oss lenger. Det vil si at hvert menneske, hver bedrift og hver stat har tatt miljøtankegangen på alvor.

Mer konkret ser Bellona for seg at miljøproblemene må løses med et overnasjonalt, forpliktende samarbeid.

– Lokale problemer kan løses lokalt. Klimaproblemer og lignende må løses globalt. FN kunne kanskje blitt et globalt miljøregime, men da må først statene avstå noe av sin makt, og det må bli mulig å sanksjonere mot brudd på miljøreglene, fortsetter Haaland.

Pessimist tillater Bellona-stifteren seg ikke å være:

– Det er ikke lov. Vi må klare å utvikle fornybare energikilder, utrydde sjukdom og fattigdom. Vi har ikke noe valg. ■

Natur og ungdom vil bli større og bedre

– Den største utfordringen er å bli større, få flere lokallag og flere medlemmer, sier Natur og Ungdom-leder Einar Håndlykken.

Å engasjere ungdom er ingen enkel sak, men NUs leder mener det er nødvendig:

– Det må ikke feste seg noe inntrykk av at politikerne gjør jobben godt nok. At miljøproblemene øker, er bevis nok på at det er viktig å jobbe med miljøvern.

Til tross for dystre miljøspådommer, mener Håndlykken det nytter å kjempe.

– Det som har skjedd de siste 20-30 åra viser hvor stor makt vi har. Det er ikke uten grunn at alt framstilles som miljøvennlig. Vi har klart å stanse to "miljøvennlige" gasskraftverk ved å bevise at de ville forurense like mye som 600 000 biler, fortsetter han.

NUs rolle framover blir å fortsette å lete etter årsakene til miljøproblemene, finne alliansepartnere og å avsløre dem som seiler under falskt miljøflagg. Medlemmer over 20 år skal prioriteres. Det er i denne aldersgruppa frafallet er størst.

– Organisasjonsbygging har

alltid vært viktig i NU, og det skal det fortsatt være, sier Einar Håndlykken.

Om framtida er Håndlykken usikker. Men han håper på "et økologisk samfunn":

– Jeg har tro på at vi skal få til mye. Samtidig er det klart at de

åra som kommer nå, er utrolig viktige for menneskehetens historie. ■

Blekkulf snoker videre

Blekkulfs Miljødetektiver legger ikke om sin praksis fordi vi skriver et nytt årtusen. Men kanskje vil de bli mer synlige.

– Vi vil nå flere. Til neste år fokuserer vi derfor på rovdyrproblematikken, vi kommer til å vise ENØK-teater for flere tusen

barn på Østlandet, vi åpner barnerom i NSBs nye krengetog og vi kommer til å lage en ny barne-TV-serie. Det er viktig å skape rom hvor barn kan gi uttrykk for sine tanker om miljø, mener informasjonsleder Margrete Kilde Nes.

I Blekkulfs verden er pessimisme forbudt. Det er med natur-

glede og optimisme framtidens miljøvernere skal ture fram.

– Målet vårt er det samme som før. Vi vil gjøre kommende generasjoner bedre rustet til å stelle med jorda, få dem til å se at de er en del av den store sammenhengen og å ta konsekvensene av det, sier Kilde Nes. ■

Vanskelig å bygge gasskraftverk

Norge har undertegnet en avtale om langtransportert forurensning som gjør det vanskelig å bygge gasskraftverk.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

Den nye avtalen om langtransportert forurensning forplikter Norge til å redusere utslippene av NO_x-gasser med 28 prosent. NO_x er en av forurensningene som slippes ut fra gasskraftverk.

Naturvernforbundets talsmann i gasskraftsaker, Lars Haltbrekken, mener avtalen gjør det umulig å bygge gasskraftverk i Norge. Om de fire planlagte gasskraftverkene i Norge bygges med best mulig tilgjengelig teknologi, anslår Haltbrekken en økning i forhold til dagens NO_x-

utslipp på omlag to prosent.

– Med de tiltak som per i dag er iverksatt for å redusere NO_x-utslipp, viser prognoser en forventet reduksjon i perioden fra 1990 til 2010 på 11 prosent. Med en ny forpliktelse på 28 prosent, blir det fryktelig dumt å bygge gasskraftverk som øker utslippene, mener Haltbrekken.

Store merkostnader

– Hvis Norge skal oppfylle det nye målet, vil det koste så mye å pålegge andre tiltak at det rett og slett blir umulig å bygge gass-

kraftverk i Norge. Faktisk kan de økte NO_x-utslippene fra Norske Skogs planlagte gasskraftverk i Skogn føre til at prosessindustrien blir pålagt å gjennomføre tiltak de ellers ikke ville være nødt til. Dette alene vil koste 58 millioner kroner mer i året for prosessindustrien, hevder Haltbrekken.

Rådgiver Harold Leffertstra ved Statens forurensningstilsyns klima- og energiavdeling bekrefter at økte utslipp et sted, betyr at det må kompenseres med større reduksjoner andre steder. Han tror imidlertid Haltbrekken tar vel hardt i og mener nevnte gasskraft nødvendigvis gjør andre tiltak som koster mellom 10 - 20 millioner kroner.

– Reduksjonene kan komme i andre sektorer, det vil si, industri, veitrafikk eller skipsfart. Det er klart det kan bli tøft sier Leffertstra.

Mullig med kvoteordning

Han forteller dessuten at NHO har signalisert at de ønsker kvotesystem for kjøp og salg av NO_x-utslipp. Det tror han kan være en effektiv ordning. En slik kvoteordning har imidlertid ikke Haltbrekken tro på.

– NO_x forurenser først og fremst lokalt, og det er derfor av stor betydning hvor gassene slippes ut. Dermed kan man ikke kjøpe og selge utslippskvoter på samme måte som for klimagasser, som er et globalt problem, slår han fast.

Norges nye forpliktelser:

(Reduksjon i forhold til 1990-nivå i parentes)

NO _x	- 156 000 tonn (28%)
SO ₂	- 22 000 tonn (58%)
VOC	- 195 000 tonn (37%)
NH ₃	- 23 000 tonn (som 1990)

Slik forurenser de langtransporterte gassene naturen:

	forsuring - bakkenær ozon - overgjødning		
VOC	nei	ja	nei
NO _x	ja	ja	ja
SO ₂	ja	nei	nei
NH ₃	ja	nei	ja

Slik kan Norge nå målene:

- NO_x
- Motortekniske endringer og rensesiltak på skip
- Lav-NO_x gassturbiner i Nordsjøen
- Effektivisering av godsbiltransporten

VOC

- Gjenvinne VOC-gasser ved lasting og lagring av råolje i Nordsjøen
- Tiltak på raffinerier
- Tiltak mot utslipp av løsemidler
- Ytterligere tiltak på råolje- og gassterminalene
- Gjenvinning av bensindamp på store bensinstasjoner

SO₂

- Rensesiltak i ferrolegeringsindustrien
- Ytterligere tiltak i øvrig prosessindustri
- Energieffektivisering og overgang til fornybar energi

NH₃

- Redusere nitrogenmengden i fôr til husdyr
- Mindre ammoniakkbehandling av halm
- Trykk-injeksjon av gjødsel i jorda.

Kan spare fire milliarder

Beregninger fra Statens forurensningstilsyn (SFT) viser at Norge kan spare opptil fire milliarder kroner på den nye avtalen om langtransportert forurensning.

N&M Bulletin
KRISTIAN JAHRE

SFT har regnet ut at det vil koste mellom 500 og 700 millioner kroner per år å gjennomføre den nye ambisiøse avtalen. Selvsagt er dette mye penger, men for AS Norge kan dette vise seg å bli en lukrativ investering. Den samfunnsøkonomiske gevinsten vil ifølge SFT ligge på mellom en og fire milliarder kroner årlig.

Årsakene til innsparingene er først og fremst bedre byluft, og dermed bedre helse, samt mindre forvitning på bygninger.

Grundlig forarbeid

Den nye avtalen om langtran-

sportert forurensning er nesten som Kinderægget. Den skal løse tre ulike miljøproblemer på en gang; forsuring, overgjødning og bakkenær ozon. Avtalen omfatter derfor fire typer langtransportert forurensning: svoveldioksyd (SO₂), såkalte flyktige organiske forbindelser (VOC), ammoniakk (NH₃) og nitrose gasser (NO_x-gasser).

Arbeidet med å forhandle fram avtalen som nettopp er underskrevet har ifølge SFT-rådgiver Harold Leffertstra vært en lang, omstendelig og komplisert prosess. Nettopp det at det er gjort så grundig forarbeid, gjør han til optimist med tanke på å oppfylle de ambisiøse målene.

Kostnadseffektivitet er lagt til grunn ved avtalens utforming.

– Enkelt sagt betyr dette at utslippene skal reduseres der de gjør størst miljøskade. Dette har både med lokale tålegrenser i naturen å gjøre og hvor forurensningen kan spres, forklarer Leffertstra.

Store områder stadig sure
Selv om vi oppfylle målsetningene i den nye avtalen, vil store arealer i Norge ha forurensning som overskrider naturens tålegrenser.

– I Norge hadde 25 prosent av arealet i 1990 forsurrende forurensning på et nivå som overskrider naturens tålegrenser. Når avtalen er gjennomført vil denne prosentdelen komme ned i anslagsvis syv - åtte prosent. Agderfylkene vil fortsatt ha store overskridelser, sier Leffertstra.

Hvem forstår Bernkonvensjonen?

Bernkonvensjonen ble heftig diskutert under ulverettssaken i Oslo Byrett.

Myndighetene har ikke forstått konvensjonen, mener Foreningen Våre Rovdyr.

N&M Bulletin
JENS P. TOLDNÆS

Rettsaken som Naturvernforbundet, Foreningen Våre Rovdyr og Verdens Naturfond har reist mot staten for fellingstillatelsen for et ulvepar vest for Glomma, gikk i Oslo Byrett i forrige uke.

Få dager forut for saken kom opp, ble det klart at den såkalte faste komiteen i Bernkonvensjonen ikke fant noen grunn til å starte sak mot Norge etter vedtaket om felling av to ulver vest for Glomma i januar i år. Dette ble miljøvernminister Guro Fjellanger svært glad for.

– Det er gledelig at vi nå har fått stadfestet at den forvaltningspolitikken vi har for ulven ligger innenfor rammen av Bern-

konvensjonen, sier Fjellanger i en kommentar.

Lever i beste velgående

Uttalelsen fra Bernkonvensjonen ble heftig debattert og brukt for det den var verdt i Oslo Byrett. Ikke minst fra regjeringsadvokaten.

Viggo Ree i foreningen Våre Rovdyr har forståelse for at man er subjektiv i en rettsal. Han mener likevel at noen i beste fall har misforstått når det gjelder myndighetenes offentlige uttalelser om saken.

– Jeg sitter med et foreløpig referat fra det møtet miljøvernministeren snakker om foran meg. I denne rapporten går det klart fram at Oslo byrett skal behandle saken ferdig først. Det

er riktig at Bernkonvensjonen ikke starter noen sak mot Norge nå, men det er jo fordi saken pågår og ulvene lever i beste velgående. De har jo til og med fått hvalper, sier Ree.

en sak i Bernkonvensjonen mot seg.

– Bernkonvensjonen ble startet på initiativ fra Norge. Den og Brundtlandkommisjonen var selve klatreutstyret til Gro. Det er klart at det ville være spesielt pinlig for Norge å bli dømt her, sier Ree.

Dom i rettssaken mellom staten og de tre organisasjonene vil ventelig ikke falle før over jul. ■

Jernbaneloverket

Vi utvikler det nasjonale jernbaneloverket for det 21. århundre og for miljøvennlig transport

Fremtidsrettet og

innovativ

ABB i Norge er et av landets største og mest spennende industrikonsern, med nesten 14.000 ansatte og en omsetning på nærmere 30 milliarder.

ABB har betydelig teknologisk kompetanse, og lønnsom vekst er selskapets hovedmål.

Mer informasjon finner du på våre web-sider www.abb.no

ABB

Ny oljerunde på Svalbard

Russerne vil gjenoppta letingen etter olje på Svalbard. For kort tid siden kjøpte de rettighetene til leteboring i 15 områder nær den nå forlatte gruvebyen Pyramiden.

N&M Bulletin
TOM ERIK ØKLAND

Utmålene som russerne har kjøpt tillater såvel leting som produksjon av olje, forteller Johannes Vik, bergmester for Svalbard.

Bergmesteren tildeler utmål, det vil si områder for letevirk-somhet. Hvert utmål gir tillatelse til leting i et område på 10 kvadrat-kilometer. Det betyr at selskapet Trust Artikgukol nå kan starte leting etter olje innenfor et område på 150 kvadratkilometer.

Russiske optimister

For vår del har ikke miljø-hensyn noe å si for tillatelsen.

Men miljøspørsmål blir gjelden-de hvis russerne setter igang pro-duksjon av olje. Da må Syssel-mannen ta stilling til om produk-sjonen er forsvarlig, sier Vik.

Det er ikke første gang det blir lett etter olje på Svalbard. Det er hittil boret 17 brønner i området, fra 1965 og fram til 1994. Ingen av funnene har blitt ansett som drivverdige. Russer-ne ønske om nye leteboringer er et resultat av at man har funnet olje ved to kullprøveboringer.

Konsekvenser må vurderes
Miljøvern-sjef Carl Erik Kilander ved Sysselmannen på Svalbard forteller at russerne har gitt sig-naler om letevirk-somheten, men

foreløpig har man ikke mottatt skriftlig materiale om prosjektet. I henhold til naturvernfor-skriften for Svalbard skal oljeundersøkel-ser meldes til norske myndig-heter et år før virksomheten star-tes opp. En slik melding skal sendes til Sysselmannen.

– I meldingen skal selskapet redegjøre for aktiviteten, og de må klarlegge eventuelle miljø-konsekvenser. Vi vurderer saken, og sender den videre til Miljø-verndepartementet, som tar av-gjørelsen. Dessuten må russerne ha tillatelse fra Oljedirektoratet, i forhold til sikkerheten ved lete-boring etter olje, sier Kilander.

Naturvernfor-skriften for øy-gruppen tilsier at Miljøvern-dep-artmentet kan si nei til virksom-het som "kan skade større områ-der, områder med spesielle land-skapsmessige kvaliteter, særpre-gede geologiske, botaniske og zoologiske forekomster eller som kan volde omfattende foru-rensning av jord, vann eller luft."

Miljøverndepartementet har tid-ligere sagt ja til leteboring etter olje. Kommersiell produksjon har aldri vært vurdert.

Pyramiden gjenoppstår

Området hvor russerne vil lete etter olje ligger like ved den tidligere kullbyen Pyramiden.

Gruvevirksomheten ble lagt ned i 1998, men byen står der fortsatt. I henhold til naturvern-for-skriften for Svalbard skal ins-tallasjoner på overflaten fjernes og området føres tilbake til opp-rinnelig stand ved nedleggelse av aktivitet. Trust Artikgukol ha fått pålegg om å rydde opp i far-lig avfall på stedet, men ønsker selv at byen skal bli stående.

– Deler av byen er fredete kulturminner, men russerne har selv bedt om å få beholde en god del bygninger som man kan ta opp igjen bruken av, eksempelvis ved oljeleting, forklarer Kolbein Dahle, kulturminne-konsulent ved Sysselmannen. ■

Dieselgjerrig VW årets miljøbil

Veiet og funnet for tung, målt og funnet for rask. Sett og funnet for luksuriøs. Volkswagens nye Lupo diesel er likevel kåret til årets grønneste bil.

N&M Bulletin
RUTH SCHUKALLA

I miljøsjekken til den tyske miljøorganisasjonen Verkehrs-club Deutschland (VCD) fram-står VW Lupo som en suveren vinner med Daihatsu Cuore GL og Opel Corsa 1,0 på andre- og tredjeplass. Grunnen til at den nye VW Lupo har fått så gode karakterer er at den bruker bare 0,3 liter diesel per mil. Bilindus-trien har gjort for lite for å be-grense drivstofforbruket, mener VCD. En ny personbil bruker i snitt bare en desiliter mindre enn en tilsvarende bil gjorde for ti år siden. Gjennomsnittlig drivstof-forbruk på nye biler ligger på bortimot 0,8 liter, i bytrafikk slu-ker en ny bil fortsatt over 1,0 liter per mil.

Best på CO2

Lupo'ens lave drivstofforbruk er

ikke bare gunstig for forbruker-en, men også for klimaet. Av de 300 bilene som ble undersøkt hadde Lupo laveste utslipp av drivhusgassen CO₂. Bensinslu-kende mini-vans og jeper kom dårligst ut i undersøkelsen. Også bilens støynivå er bemerkelses-verdig lavt, mener VCD. Likevel er den ikke noen perfekt miljøbil:

– Som dieselbil avgir Lupo'en flere kreftfremkallende stoffer enn en bensinbil. Med et partikkelfilter hadde Lupo'en vært topp, sier Gerd Lottsiepen i VCD. Årets miljøbil får også kritikk for at den er for dyr, og dermed kan bli et nisjeprodukt.

For tung og for rask

Organisasjonens konklusjon etter årets miljøtest er at bilene fort-satt bruker for mye drivstoff:

– Bilene blir stadig tyngre, raskere og mer luksuriøse. Selv

om Volkswagen har lansert den første tyske 0,3 liters-bilen på markedet, sluker de beste per-sonbilene fortsatt nesten 0,5 liter drivstoff. Den nye Lupo'en veier 150 kilo mindre enn andre Lupo-modeller, men det er fortsatt 100 kilo mer enn en førstegeneras-jons Golf. Tyngde og motorytelse opphever andre miljøfordeler, skriver organisasjonen i en pres-semelding.

Krever grenseverdier for CO2-utslipp

Kåringen av Lupo'en er omstridt, ikke bare fordi den har diesel-motor, men også fordi under-søkelsens kriterier kan dis-kuteres. Ifølge vurderingen av Institut für Energie und Umwelt i Heidelberg, som ligger til grunn for kåringen, blir bilens CO₂-utslipp definert som miljøprob-lem nummer én. CO₂-utslipp veier derfor cirka 40 prosent i VCDs undersøkelse.

– Drivhuseffekten er i dag den største miljøutfordringen. CO₂-utslippene er avhengige av drivstofforbruket. Ingen kata-lysatoren, ingen filtre kan redusere CO₂. Ved fullstendig forbren-

ning skilles det ut 2,3 kg CO₂ per liter bensen og 2,6 kilo per liter diesel. Det er en skandale at det ikke finnes noen gren-severdier for CO₂-utslipp ennå, sier Lottsiepen i Verkehrsclub Deutschland.

Kreft mot klima?

Men det er vanskelig å veie opp kreftfaren som skyldes biltrafikk i byene mot globale klimaef-fekter. Eller å la støybelastningen veie dobbelt så mye som natur-ødeleggelser.

Kritiske røster frykter at vur-deringen lett kan bli emosjonell:

– Kriteriene bør stadig revi-deres. Det er viktig å vise at den vitenskapelige og emosjonelle diskusjonen ikke er avsluttet ennå, sier direktør Ulrich Höpf-ner i det tyske miljøvern-dep-artementet i en kommentar. ■

90-tallets beste

Opel Corsa er den bilen som oftest har kommet med på VCDs ti-på-topp-liste i løpet av de siste ti årene. Ni ganger var den blant de ti beste, tre ganger havnet den på første plass. Andre biler som har vært gjengangere på VCDs miljøbil-liste er Fiat Panda og Fiat Cinqento.

Best i klassen:

1989: Subaru Justy 4 WD
1990: Fiat Panda 1000 i.e.
1992: Opel Corsa Eco 1,2i
1993: Opel Corsa Eco 1,2i
1994: Fiat Cinqento
1995: Ford Fiesta 1,1i
1996: Fiat Cinqento
1997: Opel Corsa Eco 1,0
1998: MCC Smart
1999: VW Lupo 3L TDI

10 på topp i 1999

VW Lupo 3L TDI
Daihatsu Cuore GL 3t
Opel Corsa Special 1.0 12V
Ecotec 3t
MCC Smart & Pure 33/40 kW
Suzuki Swift 1.0 GLS
Daihatsu Sirion CX
VW Lupo 1,0
Ford Focus 1,4 16V
VW Polo 1,0
Toyota Yaris 1,0

Kilde: Auto-Umweltliste 1999/ 2000, Verkehrsclub Deutschland, VCD.

Kalenderen

7. januar: GRIP reiseliv 2000. En miljøkonferanse for reiselivsbransjen på Rica Sjølyst, Oslo. Arr: The International Federation of Environmental Health og Forum for miljø og helse, tlf: 22 00 16 40. ■

13. januar: GRIP forum 2000, Miljø som drivkraft i norsk næringsliv. Konferansen består av fire parallellseminarer kl 13.00-18.00 og en happening fra kl 18.00 - 24.00. Sted Clarion Royal Christiania Hotel, Oslo, tlf 23 24 17 00. ■

Uke 4 og 7: Etterutdanningskurs i støy og støybekjem-pelse, Oslo. Arr: Høgskolen i Oslo og Norsk forening mot støy, tlf: 22 45 32 91. ■

5. - 9. juni: Den sjet-te verdenskonferansen om miljø og helse, Oslo. Arr: The International Federation of Environmental Health og Forum for miljø og helse, tlf: 22 00 16 40. ■

27. august - 1. septem-bør: Konferanse om naturvern i storbyer, Praha, Tsjekkia. Arr: Miljøverndepartementet i Tsjekkia, tlf: + 422 2491 1381 ■

18. - 20. november: Konfe-ranse om industriens strategi og tiltak for bærekraftig ut-vikling, Aalborg, Danmark. Arr: Euro Environment Secre-tariat: + 45 99 35 55 55. ■

Ja takk!

Jeg kjøper Naturkalenderen
Stort format: 29,5 x 42 cm
Pris: kr 150,- • Medlemspris: kr 100,-

Jeg bestiller på internett
<http://www.naturvern.no/>
eller på tlf. 22 40 24 00 • faks 22 40 24 10,
eller på denne slippen (skriv tydelig):

♦ Jeg er/er ikke medlem
og bestiller naturkalender(e)

Navn:

Adresse:

Postnr. og sted:

Sendes:
Norges Naturvernforbund
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo
Besøksadresse: Skippergata 33, 4.et.

NATURVERNFORBUNDET

NATURKALENDEREN 2000

Våre naturverdier

Ved årtusenskiftet konsentrerer vi oss om naturens «hovedsaker». Tretten utsøkte bilder fra norsk natur viser havet, kysten, vassdraget, skogen, kulturlandskapet, dyrelivet osv. Flere av Norges mest kjente naturfotografer er representert. Perfekt julegave og hilsen til familie, venner og forretningsforbindelser i inn- og utland. Norsk og engelsk tekst.

PALS

Scc Kummeneje

Returadresse:
Natur & miljø Bulletin
Boks 342 Sentrum
0101 Oslo

Schhhhhhhh...

Våre nye fly tar av slik som andre. Du hører det bare ikke like mye.

Som eneste flyselskap i verden har vi kjøpt 55 nye Boeing 737 med en motortype som minsker støyen til det halve. Dessuten reduseres utslippene av karbondioksid med 20 % og forsurende nitrogenoksider med 40%. Du ser hvilke det er på den grønne "firkløveren" på motorene.

SAS er først med å investere i den nye miljøteknologien og skaper derved en ny standard i bransjen. Det betyr at du i lang tid framover kan fly med en av verdens minst miljøbelastende fly-flåte når du flyr med SAS.

For fjerde året på rad har vi også produsert en omfattende miljørapport – de tre første ble mottatt svært positivt og har blant annet blitt belønnet med ulike priser.

Besøk oss gjerne på www.sas.no på Internett. Vil du vite mer om SAS miljøarbeid kan du kontakte oss på telefon 64 81 80 25, fax 64 81 83 70 eller e-mail niels_eirik.nertun@sas.no – så sender vi deg ett eksemplar av SAS Miljørapport 1998.

It's Scandinavian

